

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

13. In quonam subiecteneur potentiæ animæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

la maior potest esse diuersitas in actibus, aut obiectis potentiarum ad distinctionem realem arguendam, quam illa quæ est inter obiecta, & actus voluntatis, & intellectus ut fatentur Thomistæ: sed ex dictis questione præcedenti patet intellectum & voluntatem non distingui realiter.

Itaque distinctio realis potentiarum debet colligi ex principiis generalibus, ex quibus aliarum rerum talis distinctio argui solet, ut ex separabilitate mutua, aut non mutua, aut ex processione reali vnius ab altera, aut ex subiectione in subiectis realiter distinctis.

Et per hoc patet responsio ad fundamentum Thomistarum à Complutensibus his disp. 7. propositum, nempe quod non sit aliud principium ad colligendum distinctionem realem potentiarum in eodem subiecto, quam ex distinctione actuum, ac obiectorum formalium; nam si nõ sit aliud principium, tum dicendum erit quod non distinguantur realiter: aut si distinguantur realiter, certè aliud principium erit ad colligendum, quod sic distinguantur, quam actuum, aut obiectorum distinctio.

Confirmatur hoc: quia si quis non cognosceret autem, & oculos separari loco, aut posse etiam separari realiter, sed in eadem parte corporis aut experiretur ipse se audire sonos, & videre colores, aut putaret alios id facere, profecto nullo, vel probabili discursu posset deducere, quod potentia auditiva, & visiva essent distinctæ realiter; sed potius deberet existimare quod vna, & eadem potentia realiter, & audiret sonos, & videret colores: quamvis videret sonum, & colorem, actusque quibus perciperentur, tum esse tam distincta, quam modo sunt.

170. Quæres an à potentiis distinctis specie possint provenire actus vitales eiusdem speciei.

Respondeo, si loquamur de potentiis realiter distinctis, quarum distinctio specifica colligitur ex distinctione actuum, & obiectorum, ut sunt potentia sensitiva externa, & interna, ac potentia intellectiva, non posse naturaliter loquendo, vllam ex ipsis producere actus eiusdem speciei cum actibus alterius potentia: hoc patet inductione, quia oculus non potest producere vllum actum eiusdem rationis cum actibus auris, nec sensus internus vllum actum eiusdem rationis cum vllò actu vllius potentia externa, nec intellectus vllum actum eiusdem rationis cum vllò actu vllius potentia sensitiva.

Si vero loquamur de potentiis, quarum distinctio non defumeretur ex actibus, sed ex identitate cum re specie distincta, ut sunt potentia visiva hominis, & bruti.

Respondeo mihi incertum esse, an possint elicere actus eiusdem rationis, quia nescio an visio ocularis bovis, & visio ocularis hominis sint eiusdem speciei nec ne.

171. Quod si loquamur de eo quod possit fieri de potentia absoluta, non video repugnantiam cur non possit dari aliqua vna potentia siue identificata animæ alicui, quæ posset produci à Deo, siue non identificata, quæ potentia posset, & audire auditione eiusdem speciei cum auditione nostra; & videre visione eiusdem speciei cum visione nostra, illa autem potentia esset distinctæ speciei à potentiis auditiva, & visiva nostra, distinctione etiam desumpta ab actibus, & obiectis, quia posset habere aliquos actus, quos neutra ex nostris posset habere; & tamen produceret actus eiusdem speciei cum actibus nostris, taliter, ut habens illam potentiam, & actus visivos ipsius, si etiam haberet actus nostros, non posset colligere experientia vllam differentiam inter illos magis quam inter duas visiones Petri & Pauli. Et si actus illi ex natura sua essent determinati essentialiter ad subiecta sua ita, ut actus vnius potentia non posset, nec produci ab alia potentia, nec subiectari in illa, quamvis ex hoc capite posset colligi distinctio specifica illorum actuum; hoc tamen non præiudicat huic resolutioni, quia loquor de distinctione, quam posset aliquis habens vtrumque actum, aut videns vtrumque actum introitus, ut nati sunt representare sua obiecta, & secundum omnem rationem, præter illum essentialem ordinem ad tale subiectum & causam effectivam, cognoscere, & dico quod nullam talem distinctionem necessario deberent habere.

Et si quæras iterum, an ex potentiis realiter, & specie distinctis, quæ de facto dantur, vna possit de potentia absoluta producere actus similes actibus alterius potentia, v.g. an oculus de potentia absoluta possit audire, aut intelligere, vel auris videre; resolutionem remitto ad tractatum de visione beata, in qua solet examinari occasione questionis ibi propositæ, an scilicet oculus corporeus possit videre Deum.

QVÆSTIO XIII.

Quoniam subiectionem potentia Anima.

172. Hæc questio habet locum directè in sententia Thomistarum distinguente potentias ab animæ; quia in illa sola potentia possunt subiectari propriè loquendo: sed ex resolutione eius facile etiam poterit colligi cuinam subiecto identificentur, quod quæri solum deberet in nostra sententia, qui non distinguimus potentias realiter à re habente illas.

Non est autem dubium de potentiis spiritualibus, quæ animam vbique concomitantur, ut est intellectus & voluntas, quia omnes concedunt, quod illæ habeant animam pro subiecto, siue cui inhæreant, si distinguantur realiter ab illa; siue cui identificentur, si non distinguantur sic. Sed difficultas tota est de potentiis materialibus totalibus, ut de visiva, auditiva, imaginativa, appetitiva, quæ communes sunt hominibus, & brutis.

Dixi autem: potentias materiales totales, quia quandoquidem non sola anima videt, aut audit aut appetit, nec solum corpus, quod est altera pars animalis, sed totum compositum ex anima, & corpore, per potentiam vitalem totalem, qua exercet illas operationes, intelligi debet potentia concomitans totum illud compositum, non vero pars vlla illius, quæ concomitaretur animam, aut corpus.

Alio modo potest explicari potentia totalis de qua fit questio, quod sit illa, quæ immediate in se recipit actus illos vitales, v.g. visionem, & auditionem.

Gregorius in 2. dist. 17. q. 3. dicit has potentias subiectari in sola anima, quem sequitur Arriaga hic disp. 3. n. 56. quoad sensationes brutorum.

Conimbric. 2. de anima c. 1. q. 9. Suar. ibidem, cap. 2. Aversa q. 47. tenent illas potetias subiectari in ipso corpore solo.

D. Thom. 1. p. q. 77. art. 5. cum suis communiter, ac speciatim Complutensibus disp. 7. num. 36. opinantur potentias materiales subiectari in toto composito, quod cum secudum ipsum nihil aliud sit, quam corpus, & anima unita, illæ potentia debent immediate recipi partim in anima, & partim in corpore.

Doctar vero noster, quia putat totum distingui realiter à partibus simul sumptis, & unitis, propterea quamvis teneret cum Thomistis has potentias, si distinguerentur realiter à subiectis, subiectari in toto composito, diceret tamen eas non immediate subiectari, nec in anima nec in corpore, sed in toto resultante ex anima, & corpore.

CONCLUSIO I.

173. Potentia anime materiales non subiectionem in solo corpore immediate. Hæc est reliquarum sententiarum contra secundam.

Probat: quia illud est subiectum immediatum potentia visiva, v.g. quod videt, & mediante potentia immediate in se recipit visionem ocularem: sed non est solum corpus, quod est altera pars animalis, siue illud dicatur esse materia prima sola, siue materia prima cum accidentibus, siue conflatum ex materia prima, & forma corporeitatis, quod videt immediate per visionem mediante potentia visiva: ergo potentia visiva non subiectionem in illo corpore solo.

Probat minor: quia si corpus illud, quatenus includit animam, seu quatenus est aliquid non constitutum per animam videret immediate, ut sic, esset vivens sensitivum, & sic anima non esset principium physicum dans formaliter substantia materiali vivere vita sensitiva, contra omnes.

Probat

An à potentiis distinctis specie possint provenire actus eiusdem speciei.

Potentia materiales non subiectionem in solo corpore.

Probaturs equale: quia reuera eatenus aliqua substantia potest viuere vita sensitua, quatenus potest sentire per visionem, aut alios actus vitales.

Confirmatur: quia potentia visiva est in oculo, sed non in oculo, quatenus dicit partem illam corporis, quæ vocatur oculus, absque animatione, sed in oculo animato, & hinc, ablata anima, illa pars non habet illam potentiam, etiam positis quibuscumque dispositionibus, in quibus non inuoluitur quod inferretur ab anima: ergo non in solo corpore residet potentia vitalis.

Probaturs secundo: quia si potentia visiva est in corpore, vel emanat ab ipso corpore, vel producit ab anima in corpore. Si primum, ergo non est vitalis, nec potentia animæ, & præterea deberet esse in corpore, quamuis separaretur anima, quod prorsus est absurdum. Si secundum: ergo non habet dependentiam ab anima, nisi in genere causæ efficientis, & sic posset conseruari in corpore saltem de potentia Dei absoluta, absque anima; quod ab aliquibus saltem ex aduersariis, & merito putatur absurdum.

Confirmatur: quia sic anima nullo modo diceretur videre formaliter, etiam vt quo, neque enim vlllo modo videt, nisi quatenus efficit potentiam in corpore: sed hoc non sufficit, vt dicatur videre formaliter vt quo, alias ignis producit calorem in manu posset dici esse calidus vt quo ab illo calore.

174. **Obicitur primo, ex Auerſa:** omnia alia accidentia materialia subiectantur in materia, & non in toto composito, aut anima: ergo idem dicendum de his accidentibus, ac actibus vitalibus ab illis productis.

Respondetur primo, negando antecedens; vt patet ex dictis in Physica.

Respondetur secundo, negando consequentiam, quia quamuis id esset verum de aliis accidentibus, non posset esse verum de accidentibus vitalibus propter fundamenta huius conclusionis, ex quibus colligitur maxima disparitas accidentium vitalium quantum ad hoc, ab aliis accidentibus non vitalibus.

Obicitur secundo, potentia sensitua in aliis animalibus sunt corporea: ergo & in hominibus: sed si sint corporea, non possunt subiectari in anima sola, nec etiam partialiter: ergo necessario debent subiectari in corpore solo: sed si subiectantur in corpore hominis, eodem modo possent subiectari in corpore solo reliquorum animalium, vt omnes fatebuntur.

Respondetur primo, si non possent istæ potentia esse corporea in hominibus, quin subiectarentur in solo corpore, negari potius debere consequentiam, quam id esset admittendum; nec tam facile probari posset ab aduersariis: nam ex diuersitate animæ rationalis ab aliis animalibus, si illæ operationes subiectari deberent in anima, posset dici quod, quamuis illæ operationes essent corporea in aliis animalibus, quorum animæ sunt corporea, quod essent spirituales in hominibus, quorum anima est spiritualis.

Respondetur secundo concedendo consequentiam, & distinguendo antecedens subsumpti: immediate, translati; mediante toto composito ex ipsa, & corpore resultante, negatur.

175. **Obicitur tertio,** actus vitalis visionibus non elicitur à sola anima, quasi per se operante, sicut intellectio, & volitio, sed mediante organo corporeo, igitur potentia elicitua talium actuum non residet in sola anima: ergo residet in organo corporeo, neque enim sunt illæ operationes per organum corporeum, nisi quatenus organum corporeum habet in se potentiam elicituam istarum operationum.

Respondetur negando consequentiam cum sua probatione, residet enim in toto conſtato ex organo corporeo & anima, & ad eam concurrunt tam anima quam corpus, quatenus habent virtutem constituendi totum compositum in quo residet, & à quo immediate emanat illa potentia.

Potest autem argumentum retorqueri contra aduersarium, quia operatio illa non fit à corpore solo, nisi

mediante anima: igitur potentia elicitua ipsius debet esse in anima, tanquam in subiecto, & non in corpore solo: hæc consequentia est omnino talis, qualis est consequentia obiectionis; vnde si non valet hæc, nec illa valere debet; & si illa valet, hæc etiam bona est.

CONCLUSIO II.

176. **Potentia huiusmodi non subiectantur in sola anima.** Hæc est reliquarum sententiarum contra primam.

Probari solet: quia non potest accidens corporeum, extentum præsertim, qualis est omnis huiusmodi actus, recipi in subiecto spirituali solo: ergo.

Verum imprimis hæc probatio difficulter potest videri à Thomistis, qui admittunt huiusmodi operationes subiectari particulariter in anima: nam reuera eadem prorsus ratio, quæ probat non posse subiectari tale accidens in solo subiecto spirituali, videtur æquè probare quod non possit recipi in subiecto spirituali partialiter. Vnde meo iudicio tam bene potest negari antecedens, quam ipsi negarent illud, si adderetur partialiter.

Sed nec ab omnibus probatur illud antecedens satis sufficienter. Aliqui probant illud, quia alias non haberet extensionem suam.

Contra, quia licet non posset habere extensionem in subiecto spirituali determinato ad locum indiuisibilem, posset tamen in subiecto spirituali, quod propter diuisibilitatem virtualem suam posset occupare locum diuisibilem, nec video cur corpus extentum possit coniungi physice cum anima indiuisibili, retenta sua extensione, & non posset qualitas extensa vniri ipsi per inhaesionem, retenta sua extensione.

Alij probant illud: quia non potest forma extensa inhaerere vlli, cui non tribuat extensionem, quia extensio est effectus formalis eius: ergo.

177. **Contra,** quia facile negari potest antecedens cum sua probatione, neque enim accidens extentum facit formaliter suum subiectum extentum, absurdum enim esset albedinem facere quantitatem extensam. Quod si faceret etiam subiectum extentum, non tamen omne subiectum, sed subiectum capax extensionis, quale subiectum non esset anima: quemadmodum enim licet quantitas extendat formaliter omnes formas, cum quibus coniungitur, siue in ipsamet recipiatur, siue recipiatur in illis, siue tamen illa, quæ illa recipiatur in eodẽ subiecto, non tamen extendit animam rationalem, quæ est incapax extensionis: ita etiam licet forma extensa faceret omnia subiecta sua extensa, quæ essent capacia extensionis, non tamen deberet facere extensa subiecta sua, quia essent incapacia extensionis.

Deinde posset etiã dici quod accidens extentum extenderet animam virtualiter, quatenus scilicet esset ratio, cur anima occuparet tantum loci actualiter, quantum exigeret illud accidens occupare, quandoquidem accidens non posset occupare tantum loci, nisi subiectum ipsius etiam tantum loci occuparet; quod valde aduertendum est.

Melius ergo probatur illud antecedens: quia partes istius accidentis connaturaliter essent in eodem loco; nam naturaliter loquendo omnis forma absoluta, quæ est in aliquo subiecto, debet esse vbicumque est illud subiectum, quidquid sit de potentia absoluta: ergo illa pars accidentis extensi, quæ esset in anima in hoc loco, in quo esset extra aliam partem, deberet esse simul cum anima in alio loco, in quo esset altera pars ipsius, & sic illæ duæ partes extensionis deberent esse connaturaliter in eodem loco: quod est absurdum.

Dices: forma spiritualis potest esse in subiecto corporeo, vt patet de anima rationali: ergo & corporea in subiecto spirituali.

Respondetur negando consequentiam, quia sequitur inconuenientia connaturalis ex consequenti, non vero ex antecedenti.

178. **Probaturs conclusio secunda,** quia sequeretur quod illæ potentia essent spirituales, emanaret enim connaturaliter à subiecto spirituali, in eoque recipiuntur: sed quod sic emanat & recipitur, dicendum est spirituale: ergo.

Probaturs tertio, quia sequeretur quod anima separata haberet illas potentias; nec posset ostendi, cur anima quoad

Potentia
sensitua
non subie-
ctantur in
sola ani-
ma.

An acci-
dens cor-
poreum
subiectari
possit in
sola ani-
ma.

742 De ANIMA. De Potentiis animæ sensitivæ,

ad illarum actus habeat dependentiam à corpore: sed hoc est absurdum.

Confirmatur: quia si potentia visiva sit in sola anima etiam sensitiva, non est vlla ratio cur visio ocularis non esset in pede tam bene, quam in anima.

Dices: licet illa esset in anima, tamen oculus corporeus deberet concurrere ad productionem ipsius.

Contra, quia nulla potentia debet concurrere ad visionem, nisi potentia visiva: ergo si potentia visiva non sit in oculo, oculus non debet concurrere efficienter ad ipsam.

Confirmatur: quia si oculus debet concurrere eum anima: ergo debet habere potentiam visivam effectivam tam bene, quam anima: sed in ipsamet potentia, quæ est visiva effectiva, debet produci visio: ergo tam debet produci in oculo, quam in anima.

Probat minor: quia hæc est natura actus creati, immanentis, vitalis, intentionalis, ut debeat produci in ipsamet potentia vitali, quæ nata est ipsam producere connaturaliter loquendo.

CONCLUSIO III.

179. *Potentia vitalis non subiectionatur in corpore & anima simul, sed in toto composito ex ipsis.* Hæc quoad primam partem est prima, & secunda sententia, & quarta sententia contra tertiam *Thomistarum*; & quoad secundam est quarta contra reliquas sententias.

*Probat*ur prima pars: quia vnum numero accidens non potest subiectionari naturaliter in subiectis realiter distinctis immediate.

*Probat*ur secunda pars: tum quia nihil aliud assignari potest, in quo subiectionatur; tum quia ex suppositione, quod datur totum realiter distinctum à partibus, erit subiectum proportionatissimum, & effectivum, & receptivum istarum potentialium & actuum vitalium ab ipsis productorum; tum quia difficultates aliarum sententiarum tolluntur per hanc sententiam; nec habet aliam difficultatem, quam illam, quæ est de distinctione totius à partibus simul sumptis, & unitis, quas difficultates solvimus 1. *Physicorum suo loco.*

Quod si hæc sententia non esset vera, ex his aliis sententiis præferenda esset illa, quæ dicit, quod potentia vitalis sensitiva passiva recipiatur, aut identificetur soli animæ, eamque concomitetur, nam reuera anima debet per illas operationes sentire, corpus autem nequit per illas sentire, neque anima etiam posset per illas sentire, si in solo corpore reciperetur. Ideo vero requireretur organum, quia deberet concurrere effectiva cum anima ad illas sensationes producendas connaturaliter loquendo.

180. *Ad difficultates* autem alias contra positas dicendum est, ad primam, quæ est de subiectione formæ corporalis in subiecto spirituali, quod potentia visiva receptiva visionis, quæ est in anima rationali, sit spiritualis, & licet potentia vitalis productiva totalis sit partim spiritualis, partim corporalis, & propterea absolute vocari possit corporalis, aut corporea, sicut homo dicitur absolute substantia corporea, quamvis includat partem corpoream, & partem spirituales, illa autem pars corporea potest dici non esse potentia immanenter agens, nec arguens vitam in te cuius est, nisi quatenus diceretur potentia immanenter agens illa, quæ non est nata agere, nisi in forma in se, aut suo subiecto recepta.

Et si obijciatur contra hoc, quod visio corporalis hominis sit extrinseca; Altero ex duobus modis potest responderi, tenendo hanc sententiam, vel id negando; nec credo adeo facile id probari posse: vel dicendo non esse inconueniens, quod forma extensa recipiatur in subiecto inextenso formaliter, sed virtualiter extenso, & occupante locum indivisibilem. Et ad id, quod contra obijciatur supra dici debet, quod non omnis forma absoluta debeat connaturaliter poni in quocumque loco, in quo ponitur suum subiectum; sed id solum dici debeat de formis absolutis, ex quarum positione in omnibus locis, in quibus poneretur suum subiectum, non sequeretur superfluitas in ordine ad subiectum, & locum; hoc autem sequeretur ex eo, quod forma extensa poneretur in om-

nibus locis, in quibus poneretur suum subiectum, quia sequeretur quod illud subiectum, ut in vno loco, haberet duas partes eiusdem formæ, quod esset omnino superfluum. Et hæc doctrina confirmari potest per ea, quæ dicta sunt in Physica in Disputatione de Loco.

DISPUT. II.

De Potentiis animæ Sensitivæ in communi.

NTE hanc disputationem agendum esset, & de anima vegetativa, suisque potentiis, & etiam de anima sensitiva quoad substantiam, quia anima vegetativa est univocalior, quam sensitiva, & substantia huius est radix potentialium suarum. Verum quia non nisi paucissima tractanda sunt, non videbatur disputatio particularis de iis instituenda; sed hic breuiter quod opus erat proponendum.

Itaque de ipsamet anima vegetativa, quoad substantiam, nihil aliud particulariter dicendum est, quam quod sit actus corporis organici potentia vitam vegetativam habentis, seu quod sit illud, à quo substantia corporea vivens, & vegetativa, habent sic vivere.

Tres autem principales potentie eius numerari solent; *nutritiva*, quæ huiusmodi vivencia se nutriendo conferunt; *augmentativa*, quæ se augent, & perducunt à statu minus perfecto ad perfectum integraliter; & *generativa*, quæ possunt sibi similia producere.

2. Harum autem potentialium, & actuum ipsis competentium naturam ex dictis in libris de generatione, & corruptione facile cognoscere est, nec hic addendum aliquid remanet, nisi

Primo, quod non distinguantur realiter à toto composito ex corpore, & anima; propter rationes illas, ob quas idem conclusum est de potentiis corporeis animæ in genere. Quod si etiam potentia sensitiva receptiva operationum vitalium identificarentur soli animæ, aut soli corpori, vel in sola anima, aut solo corpore subiectionarentur; idem tamen non esset dicendum de his potentiis, hæc enim sunt merè activa, & non susceptiva, & consequenter non esset eadem ratio de ipsis, ac illis aliis quantum ad hoc.

Secundo nutritivam ac augmentativam potentiam non distingui realiter inter se, tum quia ita sentit *Philosophus 2. de anima cap. 4.* tum quia nulla est necessitas ea distinguendi; entia autem non sunt multiplicanda sine necessitate.

Dices: sequeretur quod vivens sicut semper nutritur: ita semper cresceret contra experientiam.

Respondeo negando sequelam, quia licet per eandem potentiam realiter iudicemus, & discurremus, non tamen est necesse, quod quoties iudicamus, toties discurremus; & quia non est necesse, ut applicetur semper sufficiens materia augmentationis, quoties applicatur sufficiens materia nutritionis; nec etiam est necesse, ut illa ipsa potentia semper sit æque disposita ad utrumque actum, nec erat conveniens ut esset, quia sic vivencia excreverent ad maiorem, quam ipsis esset conveniens, magnitudinem; & denique, cur homo non semper excreveret quemadmodum semper nutritur perinde difficultatem habet, siue augmentativa dicatur distinguere realiter à nutritiva, siue non; neque enim perdit tum augmentativam quando desinit augmentari.

3. *Tertio* potentiam generativam non consequi animam vegetativam ut sic, nec ipsi identificari, quandoquidem reperiantur aliqua animalia, quæ ipsam non habeant, ut mularæ: & sicut hoc est verum de aliquibus animalibus, ita etiam verum esse posset, & fortassis de facto est de aliquibus plantis; & quemadmodum, non omnes potentie corporeæ animæ sensitivæ sequuntur animam sensitivam ut est,

Quid sit anima vegetativa.

Tres eius potentie.

Quomodo distinguantur à toto subiecto.

Nutritiva, & augmentativa non distinguuntur realiter.

Potentia vegetativa non animam vegetativam ut sic.